

Refshaleøen gør
København større

Vision

BY&HAVN

Refshaleøen gør
København større

Vision

Vision

I januar 2023 fremlagde Refshaleøens Ejendomsselskab og By & Havn sammen syv dogmer som en foreløbig vision for videreudviklingen af selskabernes samlede arealer på Refshaleøen. Offentliggørelsen blev startskud på første del af et toårigt udviklingsforløb for området.

Her blev alle interesserede inviteret til to store offentlige værkstedsmøder og til at give deres egne "Indspark til Refshaleøen", et åbent idéformat, hvor der kunne fremsendes forslag, tegninger, referencer, bud på principper, kommentarer til de syv dogmer m.v.. Imens blev 14 fageksperter i en nedsat visionsfølgegruppe for Refshaleøen opfordret til at udfordre den foreløbige vision og give deres egne faglige anbefalinger til videreudviklingen af Refshaleøen.

Grundejerne har læst, diskuteret og ladet sig inspirere af de mange bidrag fra både sagkyndige og almindeligt interesserede og fremlægger hermed en bearbejdet vision for videreudviklingen af Refshaleøen. Den bearbejdede vision vil fungere som centralt afsæt for en idékonkurrence i 2023 og en strukturplankonkurrence i 2024.

14 uafhængige fageksperter har som visionsfølgegruppe givet deres anbefalinger til udviklingsprocessen.

Grundejerne på Refshaleøen afholdt 4. februar og 4. marts 2023 to velbesøgte værkstedsmøder i Werkstatt.

Refshaleøen gør København større

Refshaleøen blev skabt som skibsværft og er i dag kendt som Københavns kreative og kulturelle bydel med et attraktivt byliv, uhøjtidelig stemning, blå og grønne kvaliteter og en levende kulturhistorie.

Her har byen fået en eksperimenterende kant, som skaber et stærkt fundament for den kommende videreudvikling af øen.

Refshaleøens Ejendomsselskab og By & Havn vil med disse fire dogmer bygge bro mellem fortid, nutid og fremtid.

Vi vil lære af det bedste af København, tage ansvar for klimaet, give bynaturen plads og skabe rum for menneskers trivsel, så Refshaleøen fortsat bidrager til at gøre København større.

1

Vi vil kunne genkende Refshaleøen i den nye bydel!

Det kreative miljø og de kulturelle aktiviteter er et omdrejningspunkt for Refshaleøen i dag og i fremtiden.

Vi bevarer og transformerer alle eksisterende bygninger, medmindre særlige forhold taler imod det.

2

Vi vil gå ambitiøst til den grønne omstilling!

Vi har ambitionen om som minimum at bygge inden for den frivillige bæredygtighedsklasse og med tiden at kunne skabe ny by inden for de planetære grænser.

Vi skaber en fremadskuende bydel med kollektiv og lokal forsyning, der understøtter CO₂-reduktion, og en infrastruktur hvor cyklen og den kollektive trafik er attraktive og naturlige førstevalg.

3

Vi vil udvikle med plads til bynatur, bevægelse og stærke fællesskaber!

Vi skaber en bydel, hvor de grønne og blå kvaliteter er fremtrædende i planen, hvor der er fokus på biodiversitet, og hvor vi etablerer varierede byrum af høj kvalitet med adgang for alle.

Vi giver plads til idræt og bevægelse, understøtter social diversitet og arbejder fællesskabsorienteret med fokus på fysisk og mental sundhed.

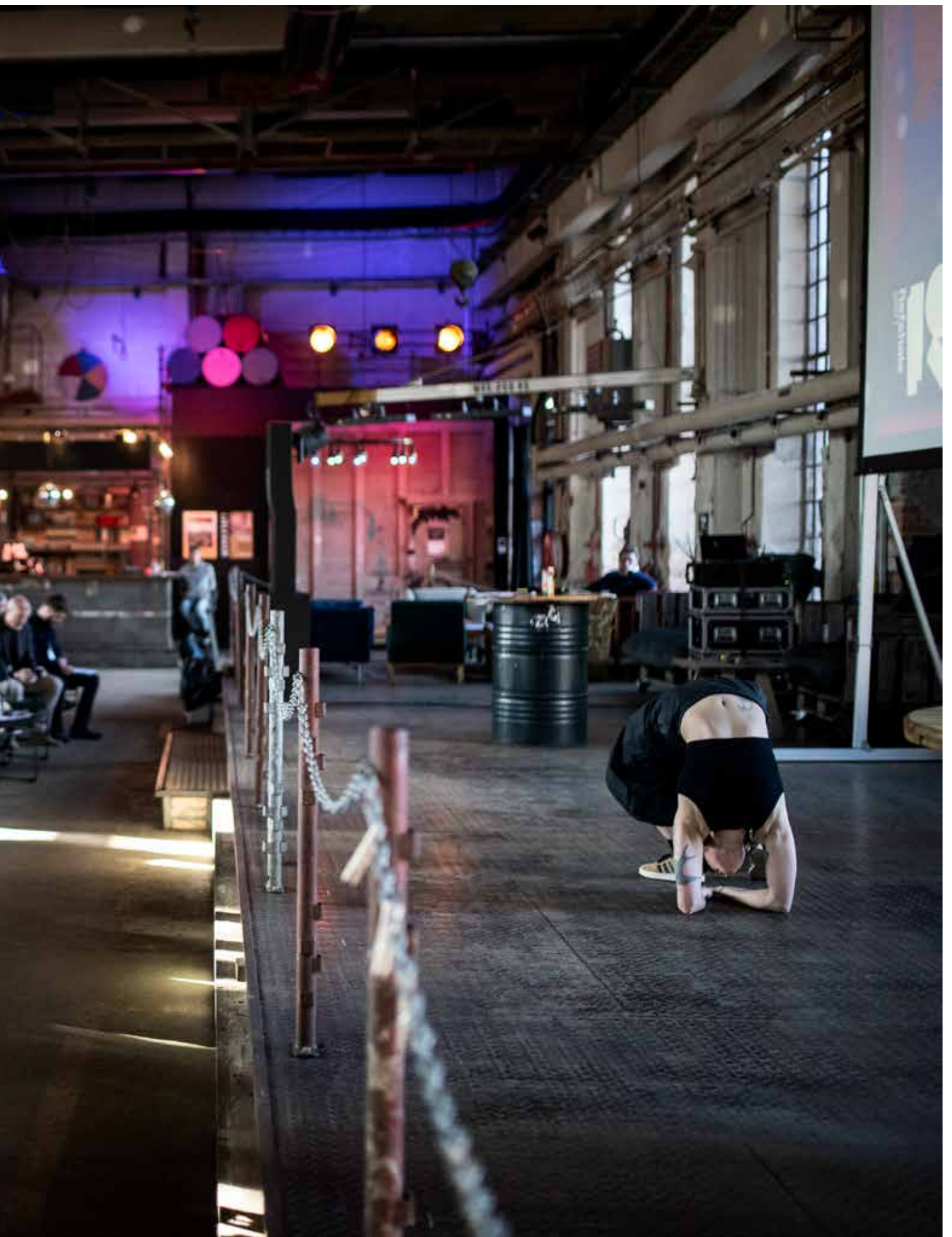
4

Vi vil skabe en ærkekøbenhavnsk bydel!

Vi skaber en tæt og blandet bydel med skæve gadeforløb, et mangfoldigt by- og handelsliv, arkitektonisk kvalitet og stedspecifikke bykvarterer med egenart, karakter og byrumshierarki.

Vi udvikler boliger og erhvervslokaler i forskellige størrelser, typer og ejerformer, så flere erhvervs-, befolknings- og indkomstgrupper kan etablere sig på Refshaleøen.

1

Vi vil kunne genkende Refshaleøen i den nye bydel!

Gennem årtier er et stærkt og eksperimenterende kreativt miljø vokset frem på Refshaleøen. Det har givet en legende og uformel identitet samt bidraget til at gøre værftshistorien levende.

Øens nuværende økosystem af kreative virksomheder, iværksættere, håndværksvirksomheder og kunst- og kulturaktiviteter er centralt for områdets særlige DNA og skal i vid udstrækning tilbydes muligheder for at kunne fortsætte.

På Refshaleøen vil vi fortsat tage ansvar for at kuratere anvendelser og aktiviteter, give frihed til nytænkning og plads til fortsat at sikre kulturelle aktiviteter og et stærkt kreativt miljø. Her skal det også i fremtiden være muligt for virksomheder og kunstnere at tage deres første skridt før de træder op på den store scene.

Værftshistorien giver dybde og identitet til Refshaleøen i dag, og vil også være et væsentligt aktiv og en kreativ ressource i skabelsen af den nye bydel. Vi vil gøre transformation til en stærk og drivende kraft i udviklingen, hvor vi bevarer og transformerer alle eksisterende bygninger, medmindre særlige forhold taler imod det.

Med sin organiske vækst, talrige aktiviteter og stærke identitet har Refshaleøen vist os, at vi skal give plads til at lære undervejs for at skabe de bedste løsninger.

”Potentialet (for CO₂-besparelse, red.) er størst ved bevaring. Hvis bevaring ikke er muligt, så bevar byggekomponenter, derefter materialer. Lav incitament for genbrug af materialer i nybyggeri og renoveringer. Vi skal skrue på alle håndtag – også udvikle nye materialer.”

Harpa Birgisdottir, møde i visionsfølgegruppen
19. januar 2023

”Især erhvervslejemål i mindre skala, og til en pris der er til at betale for en ny-startet virksomhed, er en mangelvare i mange nyudviklede områder.”

Rasmus Bendtsen, indspark 12. marts 2023

**”Jeg håber, I beholder det rå (...)
Der er intet, der slår en sommerdag på Refshaleøen, hvor man ser vilde blomster, skæve vinkler og kan nyde solen op ad en væg med graffiti eller en stor sten.”**

Tanja Hesselager, indspark 29. marts 2023

”Skab værdi på flere måder.”

Kirsten V. Andersen, indspark fra værkstedsmøde
4. marts 2023

“On november 6, 1991, Hanne Kjærholm wrote: In Japan, a talented craftsman is regarded with great respect, and his status can be compared to that of a university professor. The name of a talented craftsman can be passed on, not only to his son, but also to a particularly talented pupil.”

Bo Christiansen, indspark 14. marts 2023

”Behold ejerskab til stueetager og kurater sammensætningen af lejere hardcore strengt, så de matcher bydelens værdisæt.”

CPH Village, indspark 31. marts 2023

”Kulturarven skal ikke betragtes som en hindring, noget der står i vejen eller en irritation for det nye. Kulturarven skal ses som en kreativ ressource.”

Mogens Morgen, møde i visionsgruppen 6. december 2022

"Vi ser generøsitet som et værktøj i fremtidig byudvikling. Generøsitet forstået som en måde at give noget tilbage til fællesskabet. Noget, der forbliver og udvikler sig, noget vi alle kan lære af."

Schmidt Hammer Lassen,
indspark 31. marts 2023

"Det er godt at tage det med ro, når man laver byudvikling, så det hele ikke bliver skabt i ét verdensbillede. Det er vigtigt at inddrage mange forskellige aktører i processen, man skal arbejde i mindre områder, med eksperimenter og arbejde videre på de lag, der er der i forvejen."

Marie Stender, værkstedsmøde
4. februar 2023

"Bevar kulturarven og arbejderhistorien (...) Skab mere plads til kreative erhverv – mere frihed og dynamik, mindre regulering."

Vibe Kjer Nemming, indspark fra værkstedsmøde
4. marts 2023

"Start arbejdet med, at man ikke river en eneste kvadratmeter ned – vend argumentationen på hovedet, så alt bevares – medmindre der er helt særlige grunde til, at det ikke kan bevares."

Rune Kilden, møde i visionsfølgegruppen
6. december 2022

Vision: Creative City

"Copenhagen Contemporary ønsker at bidrage til Refshaleøen og til København med et grønt, kreativt byrum med kunst i verdensklasse og direkte adgang til havnen med mulighed for havnebad.

Området rummer CCs udstillinger, en ny markant samling af verdenskunst, samt en skole for kunst og kreativitet, målrettet børn, unge og voksne.

I parken skal rewildet natur danne ramme om international samtidskunst i absolut topklasse. Kunsten er tænkt ind i alle funktioner: lygtepæle, springvand, legeplads for børn og voksne."

CC – Copenhagen Contemporary, indspark 31. marts 2023

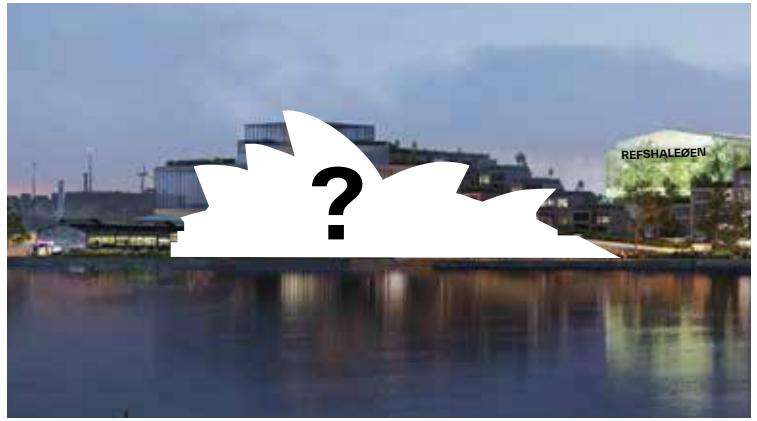
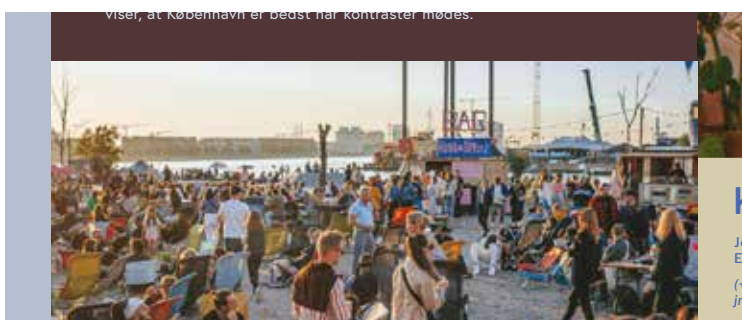
”Der er en mulighed og et vindue nu for at tage de operatører, der allerede er på Refshaleøen, med i processen og give dem et ejerskab til udviklingen. I Nordhavn var det ærgerligt, at man skulle sige farvel til nogle af de operatører, der lige havde slået rødder. De kunne have givet meget til identiteten. Der er et potentiale for at gøre noget andet på Refshaleøen.”

Peter Bur Andersen, møde i visionsfølgegruppen 19. januar 2023

Creative Residency

”Et nyt kombineret creative residency og luksushostel, der giver mulighed for at fremtidens rejsende, musikere, DJs, kunstnere og designere kan bo og arbejde sammen i kortere perioder.”

Reffen – Copenhagen Street Food, indspark 30. marts 2023

Nationalscene for rytmisk musik

”Langs Københavns Havn foreslår vi at placere en stor offentlig kulturbygning, en nationalscene for rytmisk musik og et vartegn for Refshaleøen. Bygningen bliver en perle i rækken af eksisterende, nationale kulturikoner langs Københavns Havn: Den Sorte Diamant, Skuespilhuset og Operaen.”

BIG – Bjarke Ingels Group, indspark 31. marts 2023

Contemporary Creation

“A new place for work, production and resources for artists and cultural professionals established in Copenhagen, at the beginning of their career and evolving in all fields of creation.

- Based in a large vacant and transitional space of the island
- Moderately priced artist studios, workshop and exhibition spaces
- Artistic accompaniment, support and promotion.”

Louise Cattarinussi,
indspark 8. marts 2023

2

Vi vil gå ambitiøst til den grønne omstilling!

Videreudviklingen af Refshaleøen er så stort et projekt, at det vil kunne præge den måde, vi bygger og udvikler byer på. Den position vil vi bruge til at bidrage positivt til den grønne omstilling.

Vi vil skubbe på for de nødvendige ændringer, der understøtter ambitionen om som minimum at bygge inden for den frivillige bæredygtighedsklasse og med tiden at kunne skabe ny by inden for de planetære grænser. Vi vil derfor også skabe plads til eksperimenter samt forsknings- og udviklingsprojekter, der bidrager til at begrænse klimabelastningen.

Vi vil sætte ambitiøse krav om genanvendelse, cirkularitet og certificeringer som f.eks. DGNB, så vi sætter handling bag ordene, både når det gælder plan, nybyggeri og transformerede bygninger.

Vi tænker Refshaleøen som del af en større sammenhæng, også når vi udstyrer området med kollektive og lokale forsyningsløsninger, der understøtter CO₂-reduktion.

På transportområdet skaber vi en delvist bilfri bydel, hvor cyklen og den kollektive trafik er attraktive og naturlige førstevalg.

”Det er vigtigt, at Refshaleøen beholder en 'grøn' (helt eller næsten bilfri) adgangsvej, når byggeriet starter, og biltrafikken vokser.”

Finn Breddam,
indspark 31. marts 2023

”Konkret bør ambitionen være at holde sig inden for de planetære grænser. Vi kan ikke bygge inden for de planetære grænser i dag, men vi har udviklet et roadmap for, hvordan vi i 2029 kan bygge inden for de planetære grænser.”

Harpa Birgisdottir, møde i visionsfølgegruppen
30. marts 2023

”Det kunne være stærkt, hvis visionen for Refshaleøen kunne adressere, at det er et sted som her, man finder mobilitetsglæde. Det kan ske ved at sikre, at bydelen bliver godt koblet op til byen, og at det også er her, at bymiljøet indbyder til en god rejseoplevelse.”

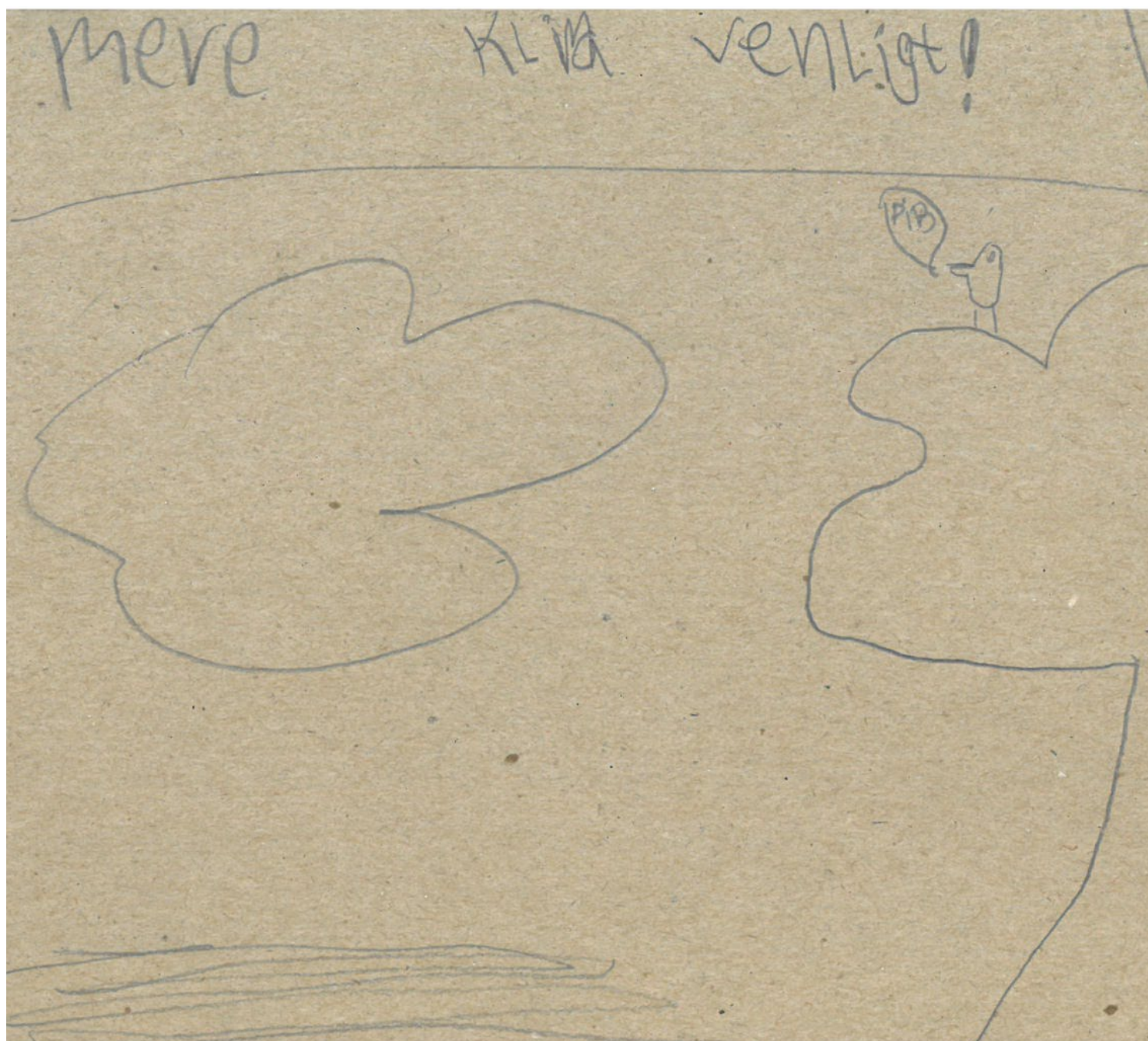
Maria Wass Danielsen, møde i visionsfølgegruppen
10. januar 2023

”Refshaleøen bør være en grøn mønsterbydel, hvor klima og biodiversitet er tænkt ind i alt.”

Anonym, indspark fra værkstedsmøde
4. februar 2023

”Refshaleøen skal huse et laboratorium for bio-baseret byggeri, som kan (...) udvikle og teste materialer, principper og konstruktionsopbygning (og) være et flytbart og fleksibelt eksperimentarium for hele Refshaleøens eget arbejde med bæredygtigt byggeri.”

Havnens Hænder, indspark 29. marts 2023

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

**”Formuler
absolutte mål
for bæredygtig-
hed inden for
de planetære
grænser.”**

CPH Village, indspark 31. marts 2023

”Refshaleøen er en del af København og skal indgå i et samlet, bæredygtigt energisystem, hvor man forholder sig til, hvilken rolle Refshaleøen kan spille, og hvordan bydelen bidrager bedst til at udnytte potentialet i vedvarende energi. Præmissen er her, at den vedvarende energi skal tænkes ind i planen om at udvikle en tæt by på Refshaleøen.”

Brian Vad Mathiesen, møde i visionsfølgegruppen
19. januar 2023

”Fastsæt udledningskrav for nybyggerier, så de følger Reduction Roadmap.”

Kasper Benjamin Reimer Bjørkskov, indspark 3. marts 2023

”Tæt, højt og fælles er en vinderformel for grønne byer: Tæt – handler bl.a. om færre ture i bil og flere på cykel. Højt handler bl.a. om mindre boliger og lavere energiforbrug. Fælles handler bl.a. om at dele ressourcer og hurtigere omstilling.”

Simon Kjær Hansen, møde i visionsfølgegruppen 10. januar 2023

3

Vi vil udvikle med plads til bynatur, bevægelse og stærke fællesskaber!

På Refshaleøen skal vandkanten være attraktiv, tilgængelig for alle og tænkes sammen med de grønne kvaliteter. Vi etablerer sammenhængende blå og grønne strukturer med byrum af høj kvalitet, der kombinerer klimatilpasning med rekreative muligheder og inviterer til ophold, aktivitet og fordybelse.

Vi skaber en bydel med en mangfoldig og mærkbar bynatur, der bygger videre på øens selvgroede natur, som er mere vild end velplejet. På Refshaleøen giver vi bynaturen plads, og har fokus på biodiversitet, samtidig med at vi skaber gode rammer for den mentale trivsel, for fællesskaber og for fysisk udfoldelse.

Vi giver plads til idræt og bevægelse og tænker dette sammen med klimatilpasning og de blå, blå og grønne kvaliteter, så vi udvikler en særegen idræts- og fritidsprofil med udgangspunkt i de særlige forudsætninger på Refshaleøen.

Vi udvikler med fokus på fællesskab og foreningskultur, understøtter social diversitet og ser et potentiale i at styrke båndet mellem mennesker og natur. De blå og grønne kvaliteter skal kunne ses og mærkes i den nye bydel. Det skaber kvalitet i planen og trivsel for den enkelte.

"Sæt krav om biofaktor på 2.0 eller over."

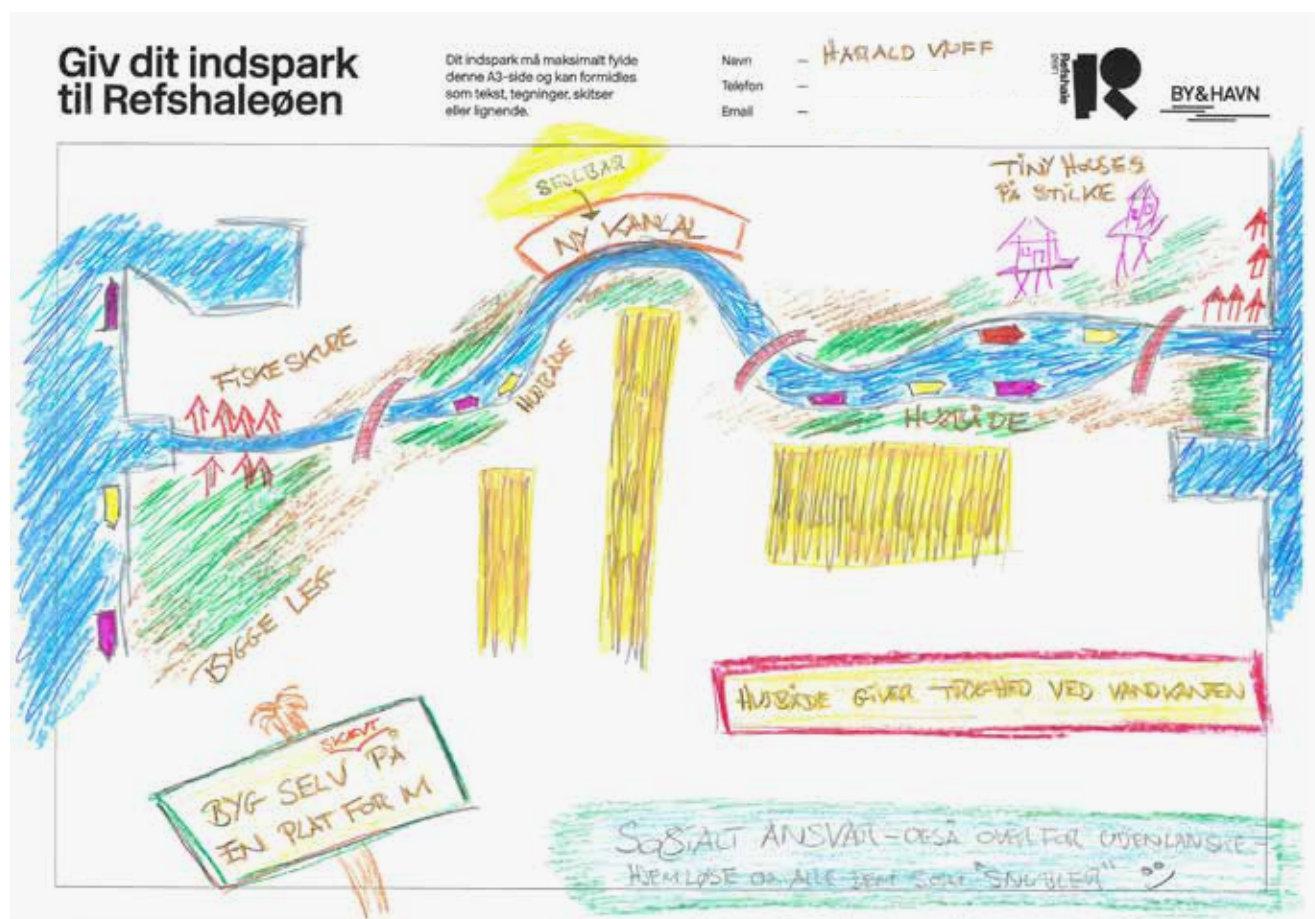
Kasper Benjamin Reimer Bjørkskov,
indspark 3. marts 2023

"Gør foreningerne til værter og facilitatorer for fællesskabet (...) Idrætten skal tænkes som noget socialt og et mødested, og mange fysiske rum kan dobbeltprogrammeres såsom opgange, parkeringsarealer, cykelopbevaring osv."

Rasmus Andersen, møde i visionsfølgegruppen
6. december 2022

"Arbejd med en grundlæggende landskabsplan med et langt tidsperspektiv og med arealer og sammenhængende forbindelser, der både kan optage regnvand og håndtere tørke."

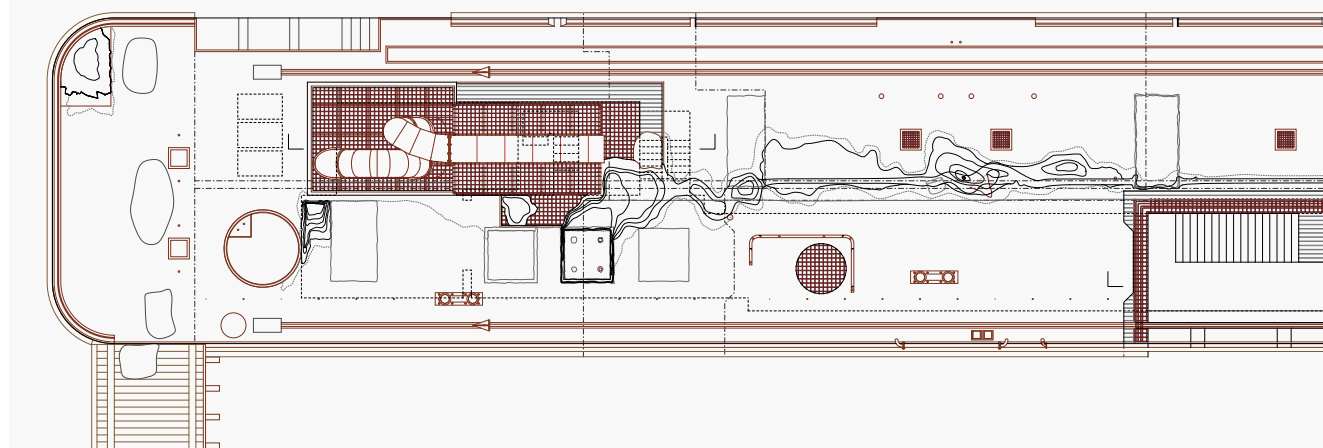
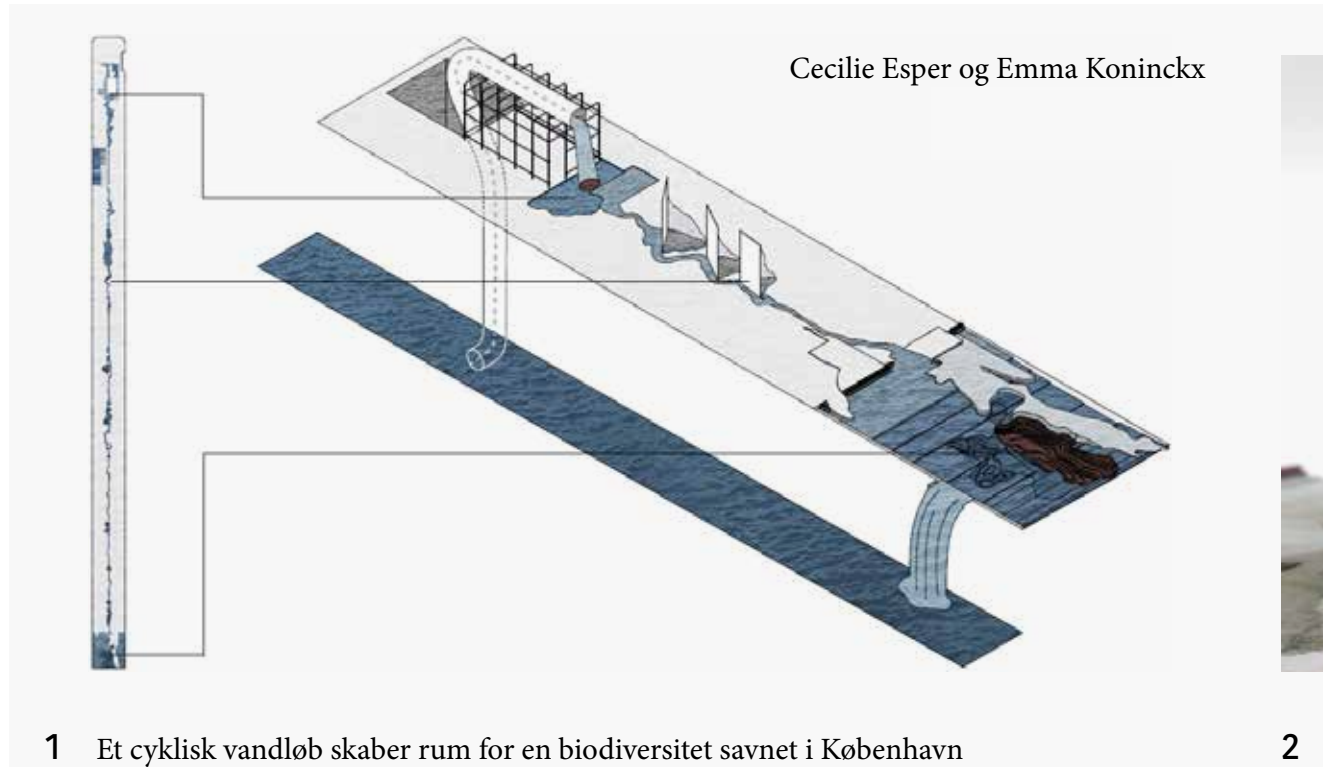
Katrina Wiberg, møde i visionsfølgegruppen 6. december 2022

Harald Viuff, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

"Lad tørdokken blive et idræts-/fritidsmekka."

Lars Barsøe, indspark 15. marts 2023

Puddle and Rubble

"B&Ws gamle tørdok på Refshaleøen er i dag uden funktion. 'Puddle and Rubble' er forslaget om en transformation af dokkens kant til en offentlig plads, hvor naturkræfternes nedbrydning af stedet anvendes som et æstetisk designgreb."

Cecilie Esper og Emma Koninckx, indspark 10. marts 2023

”Lav en vision og strategi for bynatur og biodiversitet med principper og konkrete mål, afsæt plads og sikr kvalitet af grønne områder. Integrer havkanten i byudviklingen, lav natur-baseret design (...) og endelig: Natur før bygninger og naturbaseret drift.”

Kristine Kjørup Rasmussen, møde i visionsfølgegruppen 6. december 2022

”Vi foreslår, at der etableres en højskole i fortets bygninger, som skal fokusere på grøn omstilling og klimahandling såvel på land som på vand. Klima, miljø og naturbeskyttelse skal gå hånd i hånd.”

Christianshavns Lokaludvalg, indspark 31. marts 2023

Giv dit indspark
til Refshaleøen

Dit indspark må maksimalt fylde
denne A3-side og kan formidles
som tekst, tegninger, skitser
eller lignende.

Navn —
Telefon —
Email —

BEVAR DE GAMLE BYGNINGER FX.

KVATREHALLEN

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. februar 2023

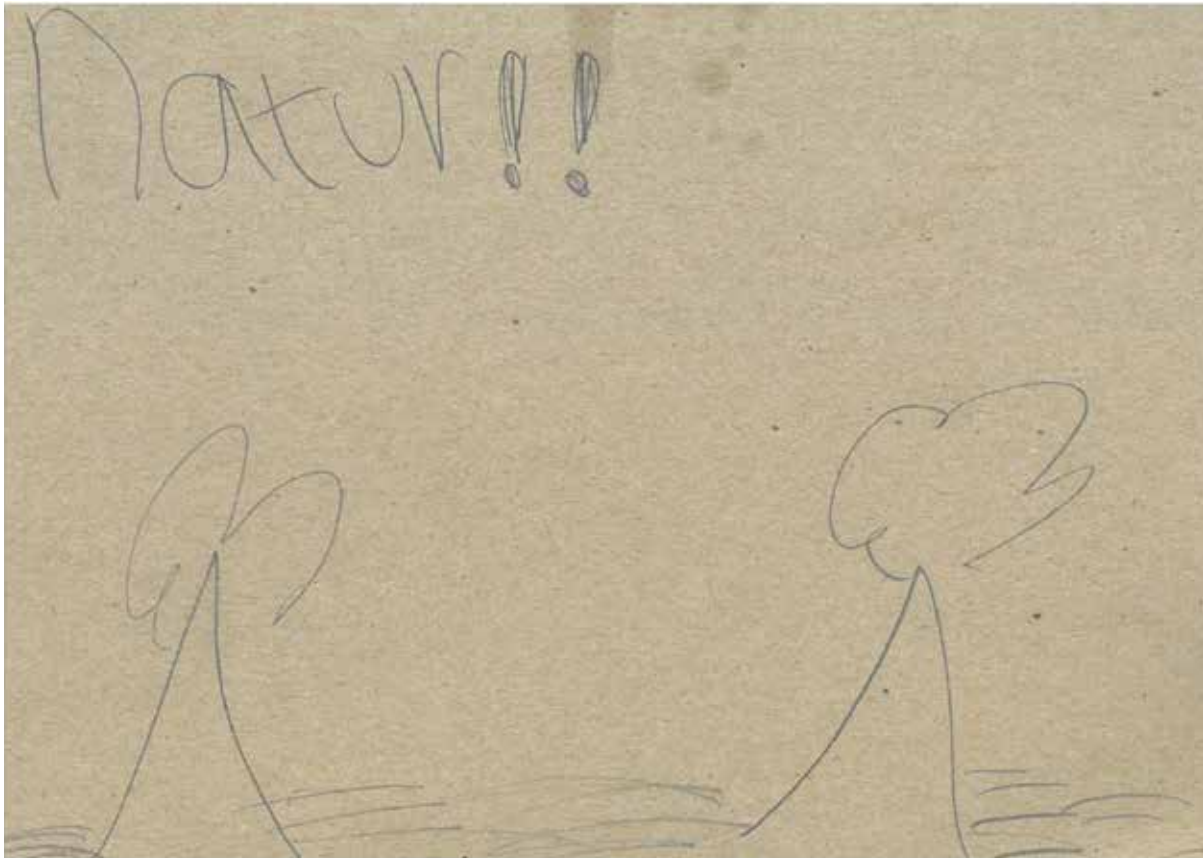
Giv dit indspark til Refshaleøen

Dit indspark må maksimalt fylde denne A3-side og kan formidles som tekst, tegninger, skitser eller lignende.

Navn PETER HOLST
Telefon
Email

Per Holst, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

Giv dit indspark til Refshaleøen

Dit indspark må maksimalt fylde denne A3-side og kan formidles som tekst, tegninger, skitser eller lignende.

Navn - Marie
Telefon -
Email -

Marie, indspark fra værkstedsmøde 4. februar 2023

"På Refshaleøen etableres en bygning med en masse individuelle rum (f.eks. på 4×4 m) som venner, grupper og foreninger kan leje (og) dyrke musik, billard, lystfiskeri, reparere elektriske gokarts, programmere koder natten lang eller hvilken som helst hobby (...) så alle slags venskabsskabende hobbyaktiviteter får plads til en 'base'."

Zeynel Palamutcu,
indspark 28. marts 2023

"Storbyens boligkvarterer indbyder ofte ikke til bevægelse og social kontakt, og det bør være et krav, (...) at der indrettes pladser og byrum så det indbyder til uformel leg og bevægelse for både børn og voksne, (... og) at der gives mulighed for at pleje den mentale sundhed ved at give plads til 'ingenting', hvor man kan nyde roen."

Christianshavns Lokaludvalg, indspark 31. marts 2023

4

Vi vil skabe en ærke-københavnsk bydel!

Med inspiration fra byens brokvarterer skaber vi en tæt bydel, man kan gå på opdagelse i. En bydel med skæve gadeforløb, et mangfoldigt by- og handelsliv samt mindre bykvarterer med byrumshierarki og egen særlige karakter.

Vi ønsker at udvikle med variation og arkitektonisk kvalitet og ser mindre byggefelter som et af flere redskaber til at nå denne ambition.

En blandet by skaber gode rammer for at udvikle stærke fællesskaber, ligesom et blandet erhvervsliv skaber gode forudsætninger for et by- og handelsliv af høj kvalitet.

Med videreudviklingen af Refshaleøen bidrager vi til at skabe diversitet i boligudbuddet til mennesker i alle faser af livet, øge antallet af betalbare boliger i København og give plads til en betydelig andel af almene boliger. Vi arbejder målrettet på at variere ejerformer og boligstørrelser og opfører de forskellige boligtyper samtidig for at skabe de bedste forudsætninger for en reelt blandet by.

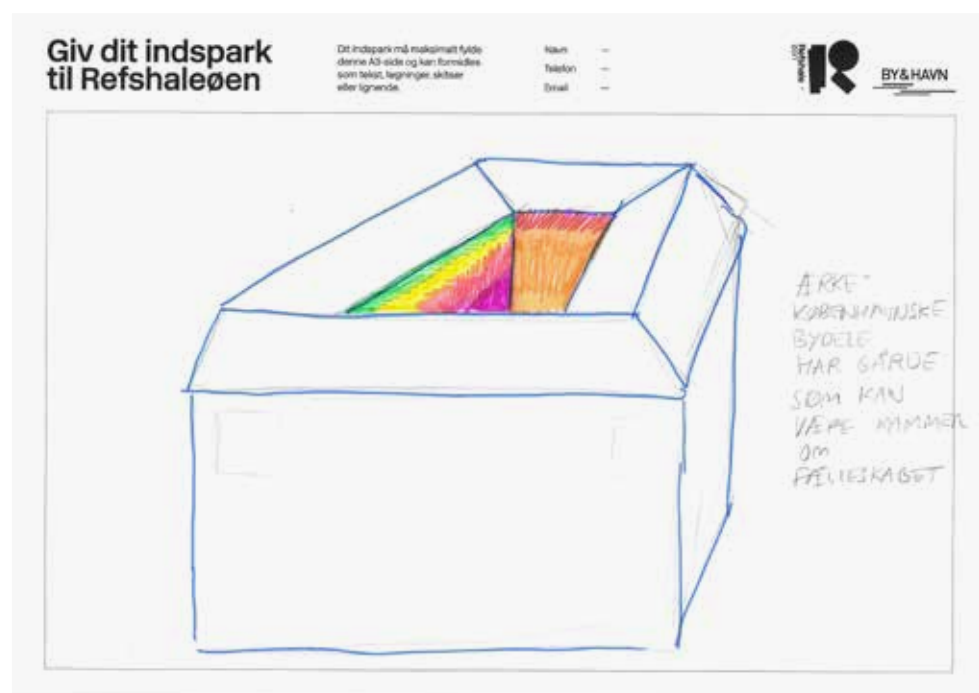
Vi skaber et blandet erhvervsliv på Refshaleøen ved at udbyde erhvervslokaler i forskellige størrelser og anvendelser. Vi arbejder med differentierede lejeniveauer som et strategisk redskab til at understøtte variation og gøre det muligt for de kreative og kulturelle erhverv, den mindre håndværksvirksomhed og iværksætteren at finde plads i den nye bydel.

"Formuler en ambition om, at hvert kvarter skal danne grobund for det næste. Erfaringer herfra skal indpasses i det kommende kvarter."

CPH Village, indspark 31. marts 2023

"Der er netop nu en historisk mulighed for at skabe en blandet bydel på Refshaleøen. At være tro mod stedets ånd er noget andet og mere end at bevare bygningerne. Det ville være synd, hvis der ikke skabes et bånd til historien ved at skabe et sted for mange – gerne alle – og ikke kun udvalgte grupper. En blandet by er også et attraktivt sted for mange."

Curt Liliegreen, møde i visionsfølgegruppen 30. marts 2023

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

"Jeg foreslår (...), at man allerede fra starten udarbejder en arkitekturpolitik som en tilføjelse til de allerede formulerede dogmer. En arkitekturpolitik, der kommer i tide, kan hjælpe planlæggere og arkitekter."

Rita Breum, indspark 19. marts 2023

"Tænk ud over de fire klassiske ejerformer ifm. boligudvikling på Refshaleøen – f.eks. kunne der være et potentiale i udvikling af medejerboliger og almene andelsboliger."

Solveig Råbjerg Tingey, møde i visionsfølgegruppen 10. januar 2023

”Lav en fordelingsnøgle på m²-priser. I andre dele af byen er priserne i stueetagerne stukket helt af. Det skaber grobund for en alt for økonomisk drevet byudvikling – med alt for lidt fokus på de gode betingelser for udvikling af det kreative, urbane liv. En fordelingsnøgle kunne være en del af løsningen.”

Peter Bur Andersen, møde i visionsfølgegruppen 30. marts 2023

Giv dit indspark til Refshaleøen

Dit indspark må maksimalt fylde denne A3-side og kan formidles som tekst, tegninger, skitser eller lignende.

Navn –
Telefon –
Email –

Refshaleøen
BY&HAVN

SMUK ARKITEKTUR
→ BOHRS TÅRN NEJ TAK
BOLIGER, MANGE HAR RÅD TIL AT BO I.
- STUDERENDE
- ÆLDRE
- LAVTLØNNEDE
BÆREDYGTIGT BYGGERI.
- NEJ TAK TIL BETON

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. februar 2023

”Refshaleøen bør udvikles som et moderne københavnsk brokvarter med et tæt samspil mellem eksisterende bebyggelse, nye karréer og med plads til grønne og blå byrum i bydelens kanter.”

Karsten Pålsson, indspark 25. marts 2023

”Refshaleøen er en af de sidste eksisterende store havnenære områder, der skal byudvikles i København, og det er en oplagt mulighed at tænke anderledes. (...) Det kan bl.a. gøres ved (...) at almene boliger opføres sideløbende med øvrig bebyggelse og ikke bygges som de sidste boliger, (...) at der gives areal til nye eksperimenterende boligformer med det sociale fællesskab i centrum og en høj beboerindflydelse.”

Christianshavns Lokaludvalg,
indspark 31. marts 2023

”Tilstræb ikke at få det samme liv over det hele, men skab forskellighed. Der skal være områder, der er særligt designet til at tage imod de mange mennesker og andre steder, der egner sig til at tage imod hverdagslivet. Der vil være et stort tryk på området i nogle dele af året, mens der vil være mere roligt i andre dele af året, og stemningerne vil skifte.”

Marie Stender, møde i visionsfølgegruppen
30. marts 2023

Anonym, indspark fra værkstedsmøde 4. marts 2023

**Refshaleøens Ejendomsselskab
og By & Havn**

August 2023

Fotos:

Janus Engel

Anette Sønderby

Grafisk tilrettelæggelse:

Rasmus Koch Studio

Tryk:

C.A. Backhausen ApS

BY&HAVN

Refs

